

**Wyrok z dnia 2 czerwca 2010 r.**

**I UK 36/10**

**Posel otrzymujacy uposazenie nie spelnia warunkow nabycia prawa do wcześniejszej emerytury określonej w art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).**

Przewodniczący SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Romualda Spyt.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 czerwca 2010 r. sprawy z odwołania Antoniego S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o prawo do emerytury, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 września 2009 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

### **U z a s a d n i e**

Decyzją z 19 sierpnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu Antoniemu S. prawa do emerytury na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wskazując, że ubezpieczony w okresie ostatnich 24 miesięcy przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę nie pozostawał w stosunku pracy przez okres co najmniej 6 miesięcy. Nie rozpatrywano okresu pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym, gdyż nie wpłynęłoby to na ocenę uprawnień do emerytury. W odwołaniu od decyzji ubezpieczony wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do świadczenia, podniósł, że w okresie od 19 października 2005 r. do 4 listopada 2007 r. sprawował mandat posła na Sejm RP V Kadencji. Okres ten jest traktowany jako stosunek pracy (art. 27 i art. 28 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora).

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z 2 lutego 2009 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu emeryturę od 8 maja 2008 r. Sąd ustalił, że ubezpieczony urodzony 1 czerwca 1946 r. udowodnił 28 lat i 14 dni okresów składkowych, 7 lat, 6 miesięcy i 24 dni okresów nieskładkowych oraz okres ubezpieczenia rolniczego w wymiarze 5 lat, 9 miesięcy oraz 6 dni. Łącznie 41 lat, 4 miesiące oraz 14 dni okresów składkowych, nieskładkowych i uzupełniających. Ostatnim okresem ubezpieczenia był okres sprawowania mandatu posła na Sejm RP.

Sąd pierwszej instancji uznał, że ubezpieczony jest uprawniony do emerytury na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Ukończył 60 lat i udowodnił 35-letni okres ubezpieczenia. Okres sprawowania mandatu posła na Sejm RP potraktowano jako okres zatrudnienia pracowniczego. Sąd Okręgowy wskazał, że art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199 ze zm.) stanowi, iż okres pobierania uposażenia przez posła i senatora jest traktowany jak okres zatrudnienia. Okres ten zalicza się również do stażu pracy, od którego zależą wszelkie uprawnienia pracownicze, w tym także uprawnienia szczególne, uzależnione od zatrudnienia w określonym zawodzie, branży lub zakładzie pracy. Zgodnie z art. 27 tej ustawy uposażenie oraz dodatki posła i senatora są traktowane jako wynagrodzenie ze stosunku pracy. W związku z tym stosunek prawny łączący posła z Sejmem RP ma charakter stosunku pracowniczego. Stwierdzono, że skoro poseł na Sejm RP jest pracownikiem w rozumieniu Kodeksu pracy, to w sprawie ma zastosowanie art. 29 ustawy emeryturach i rentach z FUS.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając go w całości. Zarzucono naruszenie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podniesiono, że ubezpieczony z tytułu pobierania uposażenia i dodatków do uposażenia jako poseł nie jest pracownikiem, a okres sprawowania przez niego mandatu nie jest okresem ubezpieczenia pracowniczego.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 22 września 2009 r.: 1) zmienił zaskarżony wyrok w zakresie ustalenia prawa do emerytury od 8 maja 2008 r. do 30 listopada 2008 r. i oddalił w tej części odwołanie, 2) odnośnie prawa do emerytury od 1 grudnia 2008 r. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie.

W uzasadnieniu podkreślono, że w sprawie sporną kwestią było ustalenie, czy wnioskodawca spełnia przesłanki określone w art. 29 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że zgodnie z art. 27 i art. 28 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora okres sprawowania przez ubezpieczonego mandatu odpowiada stosunkowi pracy w rozumieniu art. 29 ustawy emerytalnej i podlega zaliczeniu do okresów zatrudnienia przy ustalaniu uprawnień emerytalnych. Organ rentowy zaliczył więc prawidłowo ten okres do okresów zatrudnienia. Nieuzasadniony jest jednak pogląd, aby okres sprawowania przez ubezpieczonego mandatu uznać za okres podlegania ubezpieczeniu pracowniczemu.

Ostatnim tytułem podlegania wnioskodawcy ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym było ubezpieczenie z tytułu sprawowania mandatu posła na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.). Nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wnioskodawca przewidział jedynie dla osób, dla których przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę ostatnim tytułem ubezpieczenia było ubezpieczenie pracownicze z tytułu pozostawania w stosunku pracy (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) przez okres co najmniej 6 miesięcy. W związku z tym niemożliwe było ustalenie prawa do emerytury wnioskodawcy od 8 maja 2008 r. Bezspornie warunek ten ubezpieczony spełnił dopiero 1 grudnia 2008 r., wykazując podleganie ubezpieczeniom z tytułu stosunku pracy w okresie od 1 czerwca 2008 r. do 31 grudnia 2008 r.

Wnioskodawca zaskarżył skargą kasacyjną wyrok w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego w zakresie ustalenia prawa do emerytury od 8 maja 2008 r. do 30 listopada 2008 r. i oddalającej odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego.

Jako podstawę skargi kasacyjnej wskazano naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 27 i 28 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, przez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że okres wykonywania mandatu posła w okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu nie stanowi podstawy do przyjęcia spełnienia przesłanki określonej jako pozostawanie w stosunku pracy przez okres 6 miesięcy w okresie 24

miesiące podlegania ubezpieczeniu społecznemu (art. 29 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na: 1) potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 27 i 28 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, 2) występujące w sprawie zagadnienie prawne, które polega na ustaleniu, czy sformułowanie „pozostawali w stosunku pracy” odnosi się do osób, które pracownikami nie są, lecz na mocy przepisów szczególnych mają w zakresie ubezpieczeń społecznych status pracowników.

Wniesiono również o: 1) uchylenie zaskarżonego orzeczenia w pkt 1 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach, 2) ewentualnie, w razie uznania, że zarzut naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniony, uchylenie zaskarżonego orzeczenia i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy przez zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury od 8 maja 2008 r., 3) obciążenie organu rentowego kosztami postępowania kasacyjnego w całości, w tym kosztami zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw. Wnioskodawca, który sprawował mandat posła wystąpił o przyznanie prawa do tzw. wcześniejszej emerytury w oparciu o art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 - dalej ustawa). Wnioskodawca spełniał warunek wieku oraz stażu. Sporne było natomiast, czy spełnione zostały warunki określone w art. 29 ust. 2 ustawy. Zgodnie z ust. 2 art. 29 ustawy emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje ubezpieczonemu, którzy: 1) ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, byli pracownikami oraz 2) w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy, chyba że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Uprawnienia parlamentarzystów są uregulowane w odrębnej ustawie. W szczególności w sprawie niniejszej chodzi o przepisy art. 27 oraz 28 ust. 1 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora. Jej art. 27 stanowi, że uposażenie oraz dodatki, o których mowa w art. 26, są traktowane jako wynagrodzenie ze stosunku pracy. Natomiast zgodnie z jej art. 28 ust. 1 okres pobierania uposażenia jest traktowany jak okres zatrudnienia. Okres ten zalicza się również do stażu pracy, od którego zależą wszelkie uprawnienia pracownicze, w tym także uprawnienia szczególne, uzależnione od zatrudnienia w określonym zawodzie, branży lub zakładzie pracy.

W skardze kasacyjnej podniesiono zarzut naruszenia powyższych przepisów prawa materialnego. Zdaniem skarżącego wykładnia dokonana przez Sąd Apelacyjny pozostaje w sprzeczności z celem ustawodawcy, którym było przyznanie posłom uprawnień tożsamyh z pracowniczymi. Należy stwierdzić, że z zestawienia wyżej powołanych przepisów obu ustaw, nie wynika jednoznacznie jasno, czy posłowi przysługuje prawo do emerytury z art. 29 ustawy. Wynika z tego, że w sprawie występuje problem prawny, co uzasadniało przyjęcie jej do rozpoznania. Redakcja art. 29 ustawy, w brzmieniu przed 1 lipca 2004 r., budziła wiele wątpliwości interpretacyjnych związanych z określeniem warunku „ubezpieczeni będący pracownikami”. Problem ten był wielokrotnie rozstrzygany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2008 r., I UK 108/08, OSNP 2010 nr 9-10, poz. 121).

W chwili obecnej należy przyjąć, że nowe brzmienie art. 29 ustawy uwzględnia zasadniczy cel tego przepisu, jakim jest uprzywilejowanie wyłącznie pracowników - osób podlegających obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Związanie prawa do wcześniejszej emerytury z podleganiem jedynie ubezpieczeniu pracowniczemu wynika też jednoznacznie z przepisu art. 29 ust. 3 ustawy. Zgodnie z nim spełnienia warunków, o których mowa w ust. 2, nie wymaga się od ubezpieczonych, którzy przez cały wymagany do nabycia prawa okres, podlegali ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że ustawa nie zawiera jednolitej definicji „pracownika”. Jest jednak niewątpliwe, że zgodnie z art. 4 pkt 13 jest to osoba podlegająca ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej. Ustawa systemowa stanowi w art. 8, że za pracownika uważa

się osobę pozostającą w stosunku pracy. Należy również zauważyć, że zgodnie z art. 6 tej ustawy obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym podlegają pracownicy (ust.1 pkt 1) oraz - między innymi - wymienieni oddzielnie posłowie i senatorowie pobierający uposażenie. Wynika więc z tego jednoznacznie, że spełnieniem warunku bycia pracownikiem, tak w rozumieniu ustawy systemowej jak i emerytalnej, jest pozostawanie w stosunku pracy i podleganie z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym. W tym stanie rzeczy decydujące znaczenie ma definicja pracownika zawarta w art. 2 k.p. Zgodnie z nim pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę.

Ścisłe definiowanie pracownika, w rozumieniu art. 29 ust. 2 ustawy, zostało już wcześniej przyjęte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W powoływanym już wyroku I UK 108/08 stwierdzono, że warunek określony w art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy spełnia ten ubezpieczony, którego ostatnim tytułem ubezpieczenia przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę było pozostawanie w stosunku pracy. Także w wyroku z dnia 10 lipca 2007 r., II UK 271/06 (OSNP 2008 nr 17-18, poz. 263) przyjęto, że adwokat nie ma prawa do wcześniejszej emerytury z art. 29 ustawy. Stanowisko takie zostało też wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 377/07 (LEX nr 494100). Stwierdzono w nim, że wynikający z art. 29 ustawy w związku z jej art. 46 ust. 1 przywilej umożliwiający skorzystanie z uprawnień emerytalnych w niższym wieku ma charakter wyjątkowej regulacji szczególnej, przez co nie poddaje się wykładni rozszerzającej na inne niż pracownicy kategorie ubezpieczonych.

Orzeczenia te nie dotyczyły wprowadzie uprawnień parlamentarzystów jednak przyjęta w nich interpretacja wyznacza kierunek linii orzeczniczej i znajduje zastosowanie także do tej grupy ubezpieczonych. Należy więc stwierdzić, że poseł otrzymujący uposażenie nie może być traktowany jako pracownik w rozumieniu art. 29 ustawy emerytalnej. Tym samym nie spełnia on obu warunków określonych w art. 29 ust. 2 tej ustawy. Należało więc uznać, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, gdyż nie zostały naruszone - wskazane w skardze - przepisy prawa materialnego. Reasumując należy więc przyjąć, że w obecnym stanie prawnym poseł nie może nabyć prawa do wcześniejszej emerytury jeżeli jego ostatnim tytułem ubezpieczenia nie było ubezpieczenie pracownicze, zgodnie z warunkami wynikającymi z art. 29 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy emerytalnej.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398<sup>14</sup> k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.

=====